

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REKOMENDACIJOS

TARYBA

ES kovos su narkotikais strategija (2013–2020 m.)

(2012/C 402/01)

IŽANGINIS ŽODIS

1. Šioje ES kovos su narkotikais strategijoje pateikiama valstybių narių ir ES institucijų nustatyta 2013–2020 m. ES kovos su narkotikais politikos pagrindinė politinė sistema ir prioritetai. Šios strategijos sistema, siekiu ir tikslais bus remiamasi rengiant ketverių metų ES kovos su narkotikais veiksmų planus, kurie bus pateikti vienas po kito.

2. Ši kovos su narkotikais strategija pirmiausia grindžiama pagrindiniais ES teisės principais ir visais atžvilgiais ja remiamos vertybės, kuriomis grindžiama Sąjunga: pagarba žmogaus orumui, laisvė, demokratija, lygybė, solidarumas, teisinė valstybė ir žmogaus teisės. Ja siekiama apsaugoti ir gerinti visuomenės bei kiekvieno asmens gerovę, apsaugoti visuomenės sveikatą, užtikrinti aukštą plačiosios visuomenės saugumo lygį ir subalansuotai, integruotai bei laikantis faktiniais duomenimis grindžiamo požiūrio spręsti narkotikų reiškinių problemą.

3. Strategijoje taip pat remiamasi tarptautinės teisės aktais, atitinkamomis JT konvencijomis ⁽¹⁾, kurios yra neteisėtų narkotikų reiškinių sprendimo tarptautinis teisinis pagrindas, ir Visuotine žmogaus teisių deklaracija. Šioje ES kovos su narkotikais strategijoje atsižvelgiama į atitinkamus JT politinius dokumentus, įskaitant JT politinę deklaraciją ir veiksmų planą dėl tarptautinio bendradarbiavimo siekiant Integruotos ir subalansuotos kovos su pasauline narkotikų problema strategijos, priimtą 2009 m., kuriame teigiama, kad narkotikų paklausos mažinimas ir narkotikų pasiūlos mažinimas yra kovos su neteisėtais narkotikais politikos viena kitą stiprinančios sudedamosios dalys, ir į JT Politinę deklaraciją dėl ŽIV/AIDS. Strategija parengta vadovaujantis Lisabonos sutartyje nustatytais principais ir paisant Sąjungos bei atskirų valstybių narių atitinkamos kompetencijos ribų. Kadangi šia ES strategija siekiama padidinti nacionalinių strategijų teikiamą naudą, tinkamai atsižvelgiama į subsidiarumo ir proporcingumo principus. Ši strategija įgyvendinama atsižvelgiant į šiuos principus ir kompetencijos ribas. Be to, šioje strategijoje visapusiškai laikomasi Europos žmogaus teisių konvencijos ir ES pagrindinių teisių chartijos nuostatų.

4. Iki 2020 m. įgyvendinant kovos su neteisėtais narkotikais srities prioritetus ir veiksmus, kurie skatinami ir koordinuojami pasitelkiant šią ES kovos su narkotikais strategiją, turėtų būti pasiekta bendrų rezultatų, susijusių su pagrindiniais ES kovos su narkotikais padėties aspektais. Jais užtikrinamas aukštas žmonių sveikatos apsaugos lygis, socialinis stabilumas ir saugumas, nuosekliai, veiksmingai ir efektyviai nacionaliniu, ES ir tarptautiniu lygiu įgyvendinant narkotikų paklausos ir pasiūlos mažinimo priemones, intervencijas ir metodus, taip pat kuo labiau mažinant su šių veiksmų įgyvendinimu susijusių nenumatytų neigiamų pasekmių atsiradimo galimybę.

5. Narkotikų reiškinys – nacionalinė ir tarptautinė problema, kurią reikia spręsti pasaulio mastu. Šiuo atžvilgiu ES lygiu vykdoma koordinuota veikla yra ypač svarbi. ES kovos su narkotikais strategijoje numatoma faktiniais duomenimis grindžiama kovos su narkotikų reiškiniu Europos Sąjungoje ir už jos ribų

⁽¹⁾ 1961 m. JT Bendroji narkotinių medžiagų konvencija su pakeitimais, padarytais 1972 m. protokolu, 1971 m. Konvencija dėl psichotropinių medžiagų ir 1988 m. Konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta.

sistema. Šia strategija, kurioje nustatoma bendrų ir vienas kitą papildančių veiksmų sistema, užtikrinama, kad šiai sričiai skirtos lėšos būtų naudojamos veiksmingai ir efektyviai, be kita ko, atsižvelgiant į valstybių narių ir ES institucijų institucinius bei finansinius suvaržymus ir pajėgumus.

6. Strategijos tikslas – prisidėti mažinant narkotikų paklausą ir pasiūlą ES, taip pat mažinant narkotikų keliamą pavojų ir žalą visuomenei bei sveikatai, pasitelkiant strateginį požiūrį, kuriuo remiama ir papildoma valstybių narių politika ir kuris yra koordinuotų ir bendrų veiksmų pagrindas ir ES išorės bendradarbiavimo šioje srityje pagrindas bei politinė sistema. To bus siekiama laikantis integruoto, subalansuoto ir faktiniais duomenimis grindžiamo požiūrio.

7. Galiausiai šioje strategijoje remiamasi įgyvendinant ankstesnes ES kovos su narkotikais strategijas ir susijusių veiksmų planus sukaupia patirtimi, įskaitant atlikus 2005–2012 m. ES kovos su narkotikais strategijos išorinį vertinimą padarytas išvadas ir pateiktas rekomendacijas, atsižvelgiant į kitus atitinkamus politikos pokyčius ir veiksmus kovos su narkotikais srityje ES ir tarptautiniu lygiu.

I. Įvadas

8. Į šią strategiją įtraukiami nauji metodai ir ja sprendžiamos pastaraisiais metais nustatytos naujos problemos, be kita ko:

- didėjanti kombinuoto narkotikų vartojimo tendencija, įskaitant teisėtų medžiagų, kaip antai alkoholis ir kontroliuojami receptiniai vaistai, ir neteisėtų medžiagų derinimą,
- ne opiatų narkotikų vartojimo tendencija, taip pat naujų psichoaktyviųjų medžiagų atsiradimas ir plitimas,
- poreikis užtikrinti ir pagerinti galimybę gauti receptinių kontroliuojamų vaistų,
- poreikis gerinti narkotikų paklausos mažinimo paslaugų kokybę, aprėptį ir diversifikavimą,
- tai, kad tebėra didelis intraveninių narkotikų vartotojų sergamumas per kraują plintančiomis ligomis, ypač hepatito C virusu, ir potencialus ŽIV infekcijos bei kitų per kraują plintančių ligų, susijusių su intraveninių narkotikų vartojimu, naujų protrūkių pavojus,
- tai, kad su narkotikais susijusių mirties atvejų skaičius ES tebėra didelis,
- poreikis kovoti su narkotikų vartojimu pasitelkiant integruotą požiūrį į sveikatos priežiūrą, kuriuo, be kita ko, sprendžiama sergamumo gretutinėmis psichinėmis ligomis problema,
- neteisėtų narkotikų rinkų dinamika, įskaitant pasikeitusius narkotikų prekybos maršrutus, tarpvalstybinis organizuotas nusikalstamumas ir naujų ryšių technologijų naudojimas neteisėtų narkotikų ir naujų psichoaktyviųjų medžiagų platinimui palengvinti,
- poreikis užkirsti kelią pirmtakų, pirminių pirmtakų ir kitų neteisėtai narkotikų gamybai naudojamų cheminių medžiagų patekimui iš teisėtos prekybos į neteisėtą rinką ir tam tikrų cheminių medžiagų, naudojamų kaip primaišymo medžiagos, patekimui.

9. ES kovos su narkotikais strategijos tikslai:

- padėti gerokai sumažinti narkotikų paklausą, priklausomybę nuo narkotikų vartojimo ir su narkotikais susijusį pavojų ir žalą sveikatai bei visuomenei,
- padėti trikdyti neteisėtų narkotikų rinkos veikimą ir gerokai sumažinti galimybių gauti neteisėtų narkotikų,
- skatinti koordinavimą, vykdant aktyvias diskusijas ir analizuojant naujausius pokyčius bei problemas, kylančias kovos su narkotikais srityje ES ir tarptautiniu lygiu,

- toliau stiprinti ES ir trečiųjų šalių ir tarptautinių organizacijų dialogą ir bendradarbiavimą kovos su narkotikais klausimais,
- prisidėti prie geresnio stebėsenos, mokslinių tyrimų ir vertinimo rezultatų platinimo ir geresnio visų narkotikų reiškinio aspektų ir intervencijos priemonių poveikio supratimo, siekiant sudaryti patikimą ir išsamią įrodymų bazę, skirtą politikai formuoti ir priemonėms rengti.

10. Strategijoje remiamasi ES pasiekimais ⁽¹⁾ kovos su neteisėtais narkotikais srityje, ji grindžiama nuolat atliekamu išsamiu esamos padėties kovos su narkotikais srityje vertinimu, visų pirma, ENNSC atliekamu vertinimu, ir pripažįstama, kad reikia aktyviai reaguoti į naujausius pokyčius ir problemas.

11. Ši strategija apima dvi politikos sritis: narkotikų paklausos mažinimą ir narkotikų pasiūlos mažinimą, taip pat tris įvairias sritis apimančias temas, t. y.: a) koordinavimą; b) tarptautinį bendradarbiavimą ir c) mokslinius tyrimus, informavimą, stebėseną ir vertinimą. Dviejuose vienas po kito priimamuose veikslių planuose, kuriuos parengs atitinkamos 2013 m. ir 2017 m. pirmininkausiančios valstybės narės, bus pateiktas konkrečių veikslių sąrašas, kartu nurodant jų tvarkaraštį, atsakingas šalis, rodiklius ir vertinimo priemones.

12. Tinkamai atsižvelgiant į dabartinę padėtį kovos su narkotikais srityje ir strategijos įgyvendinimo poreikius, kiekvienoje iš dviejų politikos sričių ir trijų įvairias sritis apimančių temų bus atrinktas ribotas skaičius veikslių, kurie bus įtraukti į veikslių planus, remiantis šiais kriterijais:

- a) veiksmai turi būti grindžiami faktiniais duomenimis, mokslškai pagrįsti ir ekonomiškai efektyvūs; taip pat jais siekiama realistiškų ir išmatuojamų tikslų, kuriuos galima įvertinti;
- b) veiksmai turi būti įvykdomi per nustatytą laiką, turi būti nustatyti jų kriterijai, jų veiklos rezultatų rodikliai ir nurodytos šalys, atsakingos už jų įgyvendinimą, ataskaitas apie juos ir jų vertinimą;
- c) veiksmai turi būti svarbūs ES ir turėti pridėtinės vertės.

13. Siekiant užtikrinti strategijos ir su ja susijusių veikslių programų įgyvendinimo tęstinumą, kiekviena pirmininkaujanti valstybė narė, remiama Komisijos ir gavusi ENNSC ir Europolo techninę informaciją, Narkotikų horizontaliojoje darbo grupėje apsvaisto prioritetus ir veiksmus, dėl kurių turi būti imamasi tolesnių veikslių jos pirmininkavimo metu, ir stebi padarytą pažangą. Komisija, atsižvelgdama į valstybių narių, Europos išorės veikslių tarnybos (EIVT), ENNSC, Europolo ir kitų ES organų, taip pat pilietinės visuomenės pateiktą informaciją, du kartus per metus parengia pažangos ataskaitas, kuriomis siekiama įvertinti, kaip įgyvendinami ES kovos su narkotikais strategijos tikslai ir prioritetai bei jos veikslių planas (-ai).

14. Komisija, atsižvelgdama į valstybių narių, ENNSC, Europolo ir kitų atitinkamų ES institucijų ir organų, taip pat pilietinės visuomenės pateiktą informaciją, iki 2016 m. inicijuos strategijos laikotarpio vidurio išorinį vertinimą, siekiant parengti antrą veikslių planą, skirtą 2017–2020 m. laikotarpiui. Iki 2020 m. baigus įgyvendinti Kovos su narkotikais strategiją ir jos veikslių planus Komisija inicijuos jų įgyvendinimo bendrą išorinį vertinimą. Šiame vertinime taip pat turėtų būti atsižvelgiama į iš valstybių narių, ENNSC, Europolo ir kitų atitinkamų ES institucijų ir organų, taip pat pilietinės visuomenės gautą informaciją, ir į ankstesnius vertinimus, kad būtų parengta medžiaga ir rekomendacijos būsimam ES kovos su narkotikais strategijos plėtojimui.

15. Kad būtų pasiekti 2013–2020 m. ES kovos su narkotikais strategijos tikslai ir užtikrintas veiksmingumas, įgyvendinant šią strategiją, kai įmanoma, bus naudojamos esamos priemonės ir organais, kurie veikia kovos su narkotikais srityje arba kurie yra svarbūs pagrindinių strategijos aspektų atžvilgiu, tiek ES (visų pirma, ENNSC, Europolas, Eurojustas, Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) ir Europos vaistų agentūra (EMA)), tiek už ES ribų (pavyzdžiui, UNODC, Muitinių bendradarbiavimo taryba, Pasaulio sveikatos organizacija ir Pompidou grupė), neviršijant atitinkamų įgaliojimų. Komisija, vyriausiasis įgaliotinis, Taryba ir Europos Parlamentas užtikrins, kad ES veiksmai kovos su neteisėtais narkotikais srityje būtų koordinuojami ir vieni kitus papildytų.

⁽¹⁾ 2005–2012 m. ES kovos su narkotikais strategijos ir jos veikslių planų nepriklausomo įvertinimo ataskaita, pateikiama http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/rand_final_report_eu_drug_strategy_2005-2012_en.pdf

16. ES ir nacionaliniu lygiu turėtų būti tikslingai skiriama pakankamai lėšų šiai ES kovos su narkotikais strategijai įgyvendinti.

II. Politikos sritis. Narkotikų paklausos mažinimas

17. Narkotikų paklausos mažinimą sudaro kelios vienodai svarbios ir viena kitą stiprinančios priemonės, įskaitant prevenciją (aplinkos, bendrąją, atrankinę ir tikslinę), ankstyvą nustatymą ir intervenciją, pavojaus ir žalos mažinimą, gydymą, rehabilitaciją, socialinę reintegraciją ir pasveikimą.

18. Narkotikų paklausos mažinimo srityje 2013–2020 m. ES kovos su narkotikais strategijos tikslas – prisidėti prie neteisėtų narkotikų vartojimo išmatuojamo sumažinimo, pavėlinti vartojimo pradžios amžių, vykdyti probleminio narkotikų vartojimo, priklausomybės nuo narkotikų vartojimo, su narkotikų vartojimu susijusių grėsmių ir žalos sveikatai ir visuomenei prevenciją ir šiuos reiškinius mažinti, taikant integruotą, daugiadalykį ir faktiniais duomenimis grindžiamą požiūrį ir skatinant bei užtikrinant politikos sveikatos priežiūros, socialinėje ir teisingumo srityse nuoseklumą.

19. Narkotikų paklausos mažinimo srityje nustatyti šie prioritetai (išvardyti neatsižvelgiant į svarbą):

- 19.1. Siekti, kad būtų daugiau veiksmingų ir įvairių narkotikų paklausos mažinimo priemonių, gerinti jų prieinamumą ir aprėptį, skatinti naudotis ir dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais ir parengti bei įgyvendinti prevencijos (aplinkos, bendrosios, atrankinės ir tikslinės), ankstyvo nustatymo ir intervencijos, rizikos ir žalos mažinimo, gydymo, rehabilitacijos, socialinės reintegracijos ir pasveikimo kokybės standartus.
- 19.2. Siekti, kad būtų taikoma daugiau ir veiksmingesnių prevencijos programų (nuo pirminio poveikio iki ilgalaikio tvarumo), ir didinti informuotumą apie neteisėtų narkotikų ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo pavojų bei susijusias pasekmes. Šiuo tikslu prevencijos priemonės turėtų apimti ankstyvą nustatymą ir intervenciją, sveiko gyvenimo būdo propagavimą ir specialiai nukreiptą prevenciją (t. y. atrankinę ir tikslinę), kuri būtų taikoma ir šeimoms bei bendruomenėms.
- 19.3. Rengti daugiau veiksmingų paklausos mažinimo priemonių, kad būtų reaguojama į tokius iššūkius, kaip: kelių narkotikų vartojimas, kombinuotas teisėtų ir neteisėtų medžiagų vartojimas, piktnaudžiavimas kontroliuojamais receptiniais vaistais ir naujų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas.
- 19.4. Investuoti į veiksmingas rizikos ir žalos mažinimo priemones, skirtas tam, kad būtų sumažintas su narkotikų vartojimu tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių mirties atvejų skaičius ir per kraują plintančių infekcinių ligų, susijusių su narkotikų vartojimu, bet tuo neapsiribojant, ŽIV, virusinio hepatito, lytiškai plintančių ligų ir tuberkuliozės atvejų skaičius, ir toliau vykdyti mokslinius tyrimus šioje srityje.
- 19.5. Siekti, kad visoje ES būtų daugiau veiksmingo ir įvairaus narkomanijos gydymo galimybių, didinti šio gydymo prieinamumą ir aprėptį probleminių ir priklausomų narkotikų vartotojų atžvilgiu, įskaitant ne opiatų vartotojus, kad visi pageidaujantys pradėti narkomanijos gydymą galėtų tai padaryti, atsižvelgiant į atitinkamus poreikius.
- 19.6. Prireikus intensyviau plėtoti narkotikų paklausos mažinimo priemones įkalinimo įstaigose, didinti jų prieinamumą ir aprėptį; tas priemones grįsti tinkamu kalinių sveikatos būklės ir poreikių vertinimu, siekiant tokios priežiūros kokybės, kad ji būtų lygiavertė bendruomenei teikiamai priežiūrai, laikantis Europos žmogaus teisių konvencijoje ir ES pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos teisės į sveikatos priežiūrą ir pagarbos žmogaus orumui. Priežiūros tęstinumas turėtų būti užtikrintas visais baudžiamojo teisingumo sistemos etapais ir po paleidimo laisvėn.
- 19.7. Plėtoti ir plėsti integruotus priežiūros modelius, aprėpiančius poreikius, susijusius su problemomis, susijusiomis su psichine ir (arba) fizine sveikata, rehabilitacija ir socialine parama, kad būtų pagerinta probleminių ir priklausomų narkotikų vartotojų, įskaitant segančiuosius gretutinėmis ligomis, sveikatos ir socialinė būklė, padidinta jų socialinė integracija ir išgijimas.

- 19.8. Plėtoti veiksmingas ir diferencijuotas narkotikų paklausos mažinimo priemonės, kuriomis siekiama didinti ir (arba) pavėlinti narkotikų vartojimo pradžios amžių ir kurios atitinka su konkrečiomis grupėmis, narkotikų vartojimo būdais ir aplinkybėmis susijusius poreikius, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamoms ir marginalizuotoms grupėms.
- 19.9. Užkirsti kelią vietos ir regioninėms narkotikų vartojimo epidemijoms, kurios gali kelti grėsmę visuomenės sveikatai ES, užtikrinant suderintus ir veiksmingus bendrus požiūrius.
- 19.10. Narkotikų paklausos mažinimo prioritetais reikia atsižvelgti į konkrečias ypatybes, poreikius ir iššūkius, kylančius dėl narkotikų vartojimo reiškinio nacionaliniu ir ES lygiu. Būtina tuo tikslu suteikti tinkamus išteklius vietos, nacionaliniu ir ES lygiu.

III. Politikos sritis. Narkotikų pasiūlos mažinimas

20. Narkotikų pasiūlos mažinimas apima su narkotikais susijusio, visų pirma organizuoto, nusikaltamumo prevenciją, atgrasymą nuo jo ir jo sužlugdymą, pasitelkiant teisminį ir teisėsaugos bendradarbiavimą, draudimą, nusikalstamu būdu įgyto turto konfiskavimą, tyrimus ir sienų valdymą.
21. Narkotikų pasiūlos mažinimo srityje 2013–2020 m. ES kovos su narkotikais strategijos tikslas – prisidėti prie galimybės išgyti neteisėtų narkotikų išmatuojamo sumažinimo žlugdant neteisėtą prekybą narkotikais, ardant organizuotas nusikaltėlių grupes, užsiimančias narkotikų gamybą ir prekybą jais, veiksmingai naudojantis baudžiamojo teisingumo sistema, efektyvia teisėsauga, kuri vadovaujasi žvalgybos informacija, ir aktyviau keičiantis žvalgybos informacija. ES lygiu itin daug dėmesio bus skirta plataus masto, tarpvalstybiniam ir organizuotam nusikalstamumui, susijusiam su narkotikais.
22. Narkotikų pasiūlos mažinimo srityje nustatyti šie prioritetai (išvardyti neatsižvelgiant į svarbą):
 - 22.1. Stiprinti teisėsaugos agentūrų bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą strateginiu ir operatyviniu lygiu. Tai turėtų apimti, tuo nepasiribojant, tarpvalstybinio keitimosi informacija (ir žvalgybos informacija) realiuoju laiku, geriausios praktikos pavyzdžiais ir žiniomis gerinimą, taip pat bendrų operacijų ir tyrimų vykdymą. Šiuo požiūriu svarbiu turėtų būti laikomas bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis kovojant su organizuotomis nusikaltėlių grupėmis, susijusiomis su narkotikais, kurių veikla nukreipta į ES arba kurios veikia pačioje ES.
 - 22.2. Mažinti ES ir tarpvalstybinio mastu vykdomą neteisėtų narkotikų gamybą, kontrabandą, prekybą, platinimą ir pardavimą, ir pagalbą tokiai veiklai, taip pat mažinti narkotikų pirmtųjų, pirminių pirmtųjų ir kitų neteisėtai narkotikų gamybai naudojamų svarbių cheminių medžiagų patekimą iš teisėtos prekybos į neteisėtą rinką.
 - 22.3. Veiksmingai reaguoti į naujas tendencijas, pavyzdžiui, į tam tikrų cheminių medžiagų, naudojamų kaip primaišymo medžiagos gaminant neteisėtus narkotikus, patekimą ir į tai, kad narkotikai tiekiami pasinaudojant naujomis technologijomis.
 - 22.4. Ypatingas dėmesys turi būti skirtas naujoms ryšių technologijoms, kurios atlieka svarbią funkciją sudarant palankesnes galimybes gaminti, teikti rinkai ir platinti narkotikus (įskaitant kontroliuojamas naujas psichoaktyvias medžiagas) ir jais prekiauti.
 - 22.5. Valstybės narės toliau bendradarbiauja ir atitinkamai atvejais koordinuoja savo veiksmus ES lygiu su atitinkamais ES ir tarptautiniais organais bei agentūromis, kaip antai Europolas, Eurojustas, ENNSC, ir visapusiškai pasinaudoja esamomis priemonėmis ir metodais teismo ir teisėsaugos bendradarbiavimo srityje, pavyzdžiui, žvalgybos informacija grindžiamu viešosios tvarkos palaikymu, narkotikų profilavimu, jungtinėmis tyrimų grupėmis, bendromis muitinės ir policijos operacijomis ir susijusiomis iniciatyvomis, kaip antai EMPACT projektai, ryšių palaikymo pareigūnų platformos, ir pasinaudojant regioninėmis platformomis.
 - 22.6. ES lygiu daugiausia dėmesio skiriama žvalgybos informaciją grindžiama teisėsauga, kurios taikiny – plataus masto narkotikų gamybą ir prekybą jais. Toliau turėtų būti stiprinamas teisėsaugos agentūrų toje pačios valstybėje narėje ir skirtingose valstybėse narėse glaudesnis veiksmų koordinavimas ir bendradarbiavimas, taip pat veiksmų koordinavimas ir bendradarbiavimas su Europolu.

- 22.7. Prireikus, kai tokių užduočių neinicijuoja Europolas arba jų negalima atlikti pasitelkus Europolą, ES gali būti sukurtos *ad hoc* regioninės bendradarbiavimo iniciatyvos ar platformos, siekiant kovoti su grėsmėmis, kylančiomis dėl pasikeitusių prekybos maršrutų ir naujų susiformavusių organizuoto nusikalstamumo centrų. Tai atliekama pasitelkus suderintas operatyvines priemones. Tokie veiksmai turi būti suderinami su galiojančiomis teisinėmis ir operatyvinėmis priemonėmis ES lygiu ir jas papildyti, ir būti grindžiami grėsmių vertinimais ir analizėmis. Tokios bendradarbiavimo struktūros turėtų būti lanksčios, jos gali būti laikinos priklausomai nuo konkrečios grėsmės, į kurią reaguoti jos sukurtos, raidos ateityje, o darbas pagal jas turėtų būti vykdomas bendradarbiaujant su visomis susijusiomis ES agentūromis ir platformomis, visų pirma su Europolu.
- 22.8. Tais atvejais, kai laikoma būtina, stiprinti ES su narkotikais susijusį teisminį ir teisėsaugos bendradarbiavimą ir naudojimąsi esama praktika nustatant spartesnes ir tikslesnes reagavimo priemones. Remti teismo ir teisėsaugos bendradarbiavimo veiklą, taip pat keitimąsi informacija ir žvalgybos informacija.
- 22.9. Stiprinti Europos Sąjungos teisės aktų sistemą tiksliai, kaip laikoma būtina, kad būtų sustiprintas ES reagavimas į naujas tendencijas, užtikrintas bendradarbiavimo pastangų tarpusavio papildomumas siekiant išardyti tarpvalstybines organizuoto nusikalstamumo grupes, konfiskuoti iš nusikalstamos veiklos, susijusios su narkotikais, gautas pajamas visapusiškai pasinaudojant ES turto susigrąžinimo tarnybų tinklu ir taip užtikrinti veiksmingesnę reakciją į prekybą narkotikais. Gali būti išnagrinėtos galimybės toliau plėtoti susijusias teisėsaugos priemones.
- 22.10. ES siekia, kad būtų nustatyta veiksmingesnė politika narkotikų pasiūlos mažinimo srityje stiprinant politikos vertinimą ir analizę, kad būtų pagerintas narkotikų rinkų, su narkotikais susijusio nusikalstamumo supratimas ir padidintas su narkotikais susijusių teisėsaugos reagavimo priemonių veiksmingumas.
- 22.11. Siekiant užkirsti kelią nusikalstamumui, išvengti recidyvizmo ir stiprinti baudžiamojo teisingumo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą tuo pačiu užtikrinant proporcingumą, ES skatina atitinkamai atvejais naudoti, stebėti ir veiksmingai įgyvendinti kovos su narkotikais politiką ir programas, įskaitant darbą su suimtais asmenimis ir tinkamas prievartinių sankcijų narkotikus vartojantiems nusikaltėliams alternatyvas (pavyzdžiui, švietimas, gydymas, rehabilitacija, velesnė priežiūra ir socialinė reintegracija).

IV. Įvairias sritis apimanti tema. Koordinavimas

23. ES kovos su narkotikais srityje koordinavimo tikslas yra dvejopas, t. y. užtikrinti sinergijas, bendravimą ir veiksmingą keitimąsi informacija ir nuomonėmis siekiant politikos tikslų, tuo pat metu skatinant aktyvų politinį diskursą ir permainų ir iššūkių kovos su narkotikais srityje analizę ES ir tarptautiniu lygiu.

Būtinai veiksmy koordinavimas ES institucijose, valstybėse narėse, kituose susijusiuose Europos organuose ir pilietinėje visuomenėje bei tarp jų, ir, kita vertus, ES, tarptautinių organų ir trečiųjų šalių tarpusavio koordinavimas.

24. Koordinavimo srityje nustatyti šie prioritetai (išvardyti neatsižvelgiant į svarbą):

24.1. Užtikrinti atitinkamų valstybių narių, ES institucijų, organų ir iniciatyvų veiksmy sinergijas, nuoseklumą ir veiksmingą darbo praktiką remiantis lojalaus bendradarbiavimo principu⁽¹⁾, vengiant pastangų dubliavimo, užtikrinant veiksmingą keitimąsi informacija, efektyviai naudojant išteklius ir užtikrinant veiksmy tęstinumą keičiantis pirmininkaujančioms valstybėms narėms.

24.2. Narkotikų horizontalioji darbo grupė yra pagrindinis kovos su narkotikais koordinavimo organas Taryboje, todėl reikia toliau stiprinti jos koordinavimo pastangas, kad būtų atsižvelgta į įvairių organų darbą, į kurį įtrauktas kovos su narkotikais komponentas, pavyzdžiui, į Operatyvinio bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje nuolatinio komiteto (COSI) ir Visuomenės sveikatos darbo grupės darbą. Be to, subalansuoto požiūrio į narkotikų problemą, kuriuo lygiai taip pat energingai sprendžiamos

⁽¹⁾ ES sutarties 4 straipsnis.

narkotikų paklausos ir pasiūlos problemos, tikslu būtinas glaudus bendradarbiavimas, sąveika ir informacijos keitimasis su kitais susijusiais Tarybos parengiamaisiais organais, įskaitant išorės veiksmų srityje veikiančiais organais, ir kitomis susijusiomis ES iniciatyvomis teismų ir baudžiamųjų bylų, teisėsaugos, visuomenės sveikatos, socialinių reikalų srityse.

- 24.3. Užtikrinti, kad ES ir valstybės narės toliau vystytų ir taikytų daugiadalykiame bendradarbiavimui skirtus darbo metodus bei geriausią praktiką, remdamos strategijos tikslus, ir kad pastarieji būtų propaguojami nacionaliniu lygiu.
- 24.4. Per kiekvieną pirmininkavimą, pavyzdžiui, nacionalinių kovos su narkotikais koordinatorių posėdžiuose, sudaryti galimybes aptarti, stebėti ir įvertinti su koordinavimu, bendradarbiavimu, besiformuojančiomis tendencijomis, veiksmingomis intervencijomis bei kitais politikos pokyčiais susijusius klausimus, kurie ES kovos su narkotikais strategijai suteikia pridėtinės vertės.
- 24.5. Propaguoti ir skatinti aktyvų bei prasmingą pilietinės visuomenės, be kita ko, nevyriausybinų organizacijų, taip pat jaunimo, narkotikų vartotojų, su narkotikais susijusių paslaugų klientų dalyvavimą ir įtraukimą į kovos su narkotikais politikos formavimą bei įgyvendinimą nacionaliniu, ES ir tarptautiniu lygiu. Taip pat užtikrinti, kad būtų palaikomi ryšiai su ES pilietinės visuomenės forumu narkotikų tema ES ir tarptautiniu lygiu.
- 24.6. Užtikrinti, kad tokiuose tarptautiniuose forumuose kaip Jungtinių Tautų Narkotinių medžiagų komisija ir dialoguose su trečiosiomis šalimis ES tvirtai laikytųsi vienos bendros pozicijos, propaguodama integruotą, subalansuotą ir faktiniais duomenimis grindžiamą ES požiūrį į narkotikus. Šioje sistemoje ES delegacijos gali būti naudingos propaguodamos tokį požiūrį kovos su narkotikais srityje ir sudaromas palankesnes sąlygas nuosekliai kovos su narkotikais politikos diskursui.

V. Įvairias sritis apimanti tema. Tarptautinis bendradarbiavimas

25. Tarptautinis bendradarbiavimas kovos su narkotikais politikos srityje yra itin svarbi sritis, kurioje ES papildoma valstybių narių pastangas koordinuodama kovos su narkotikais politiką ir sprendama išylančias problemas. ES išorės santykiai kovos su narkotikais srityje grindžiami bendros atsakomybės, daugiašališkumo, integruoto, subalansuoto ir faktiniais duomenimis grindžiamo požiūrio, kovos su narkotikais politikos integravimo į vystymosi politiką, pagarbos žmogaus teisėms ir žmogaus orumui bei tarptautinių konvencijų laikymosi principais.

26. 2013–2020 m. ES kovos su narkotikais strategijos tikslas tarptautinio bendradarbiavimo srityje – toliau visapusiškai ir subalansuotai stiprinti ES ir trečiųjų šalių bei tarptautinių organizacijų dialogą ir bendradarbiavimą kovos su narkotikais klausimais.

27. ES kovos su narkotikais strategija yra dalis bendro požiūrio, kurį taikydama tarptautinėje arenoje ir santykiuose su šalimis partnerėmis ES gali laikyti vienos bendros pozicijos. ES išliks įsipareigojusi bendradarbiauti tarptautiniu mastu ir diskutuoti esminiais kovos su narkotikais politikos klausimais ir aktyviai dalytis pasiekimais, pasiektais laikantis ES požiūrio į kovos su narkotikais politiką, grindžiamo narkotikų paklausos mažinimo bei narkotikų pasiūlos mažinimo pusiausvyra, mokslo patvirtintais duomenimis ir žvalgybos informacija bei pagarba žmogaus teisėms.

Tuo tikslu reikia ES lygiu vykdomos politikos ir veiksmų nuoseklumo, be kita ko, išorės bendradarbiavimo narkotikų paklausos mažinimo klausimais, įskaitant pavojaus ir žalos mažinimą, narkotikų pasiūlos mažinimo, alternatyvaus vystymosi, keitimosi žiniomis bei jų perdavimo tiek valstybinių, tiek nevalstybinių subjektų bendradarbiavimo srityse.

28. ES ir jos valstybės narės turėtų užtikrinti ES kovos su narkotikais strategijos bei jos tikslų integravimą į bendrą ES užsienio politikos sistemą laikydamosi visapusiško požiūrio, t. y. nuosekliai ir suderintai iki galo išnaudodamos įvairias ES turimas politikos priemones ir diplomatines, politines bei finansines priemones. Vyriausiasis įgaliotinis, kuriam padeda EIVT, turėtų sudaryti palankesnes sąlygas šiam procesui.

29. ES išorės veiksams taikomu požiūriu į kovą su narkotikais siekiama toliau stiprinti ir remti trečiųjų šalių pastangas spręsti su visuomenės sveikata, sauga ir saugumu susijusias problemas. Tai bus daroma įgyvendinant šioje strategijoje ir vėliau priimtuose veikslių planuose išdėstytas iniciatyvas, be kita ko, alternatyvaus vystymosi, narkotikų paklausos mažinimo, narkotikų pasiūlos mažinimo, žmogaus teisių propagavimo ir apsaugos srityse, taip pat atsižvelgiant į regionines iniciatyvas. Atsižvelgiant į narkotikų gamybos ir prekybos jais poveikį kilmės ir tranzito šalių vidaus stabilumui ir saugumui, vykdomais veiksmais bus taip pat siekiama kovoti su korupcija, pinigų plovimu ir pelnymusi iš su narkotikais susijusių nusikaltimų.
30. Tarptautinio bendradarbiavimo srityje nustatyti šie prioritetai (išvardyti neatsižvelgiant į svarbą):
- 30.1. Didinti ES kovos su narkotikais politikos vidaus bei išorės aspektų ir trečiosioms šalims skirtų reagavimo veikslių kovos su narkotikais srityje suderinamumą.
- 30.2. Plėsti ES veiklą ir veikslių koordinavimą, susijusį su tarptautiniu kovos su narkotikais politikos diskursu, tiek derybose su tarptautinėmis organizacijomis ir struktūromis, įskaitant JT, G8 ir Europos Tarybą, tiek santykiuose su trečiosiomis šalimis nustatant bendras ES pozicijas, užtikrinti veiksmingą vaidmenį JT kovos su narkotikais politikos procese.
- 30.3. Užtikrinti, kad tarptautinis bendradarbiavimas kovos su narkotikais srityje būtų integruotas į bendrus politinius santykius bei į ES ir jos partnerių bendruosius susitarimus ir nacionaliniu, ir (arba) regioniniu lygiu. Juo turėtų būti atspindimas integruotas, subalansuotas ir faktiniais duomenimis grindžiamas ES požiūris ir tai turėtų apimti: politinį dialogą, kovos su narkotikais koordinavimą, paklausos mažinimą (įskaitant pavojaus ir žalos mažinimą), pasiūlos mažinimą, įskaitant alternatyvų vystymąsi ir teisėsaugą, kovos su narkotikais politikos integravimą į platesnę vystomojo bendradarbiavimo darbotvarkę, informaciją, mokslinius tyrimus, stebėseną ir vertinimą.
- 30.4. Užtikrinti, kad ES tarptautiniai reagavimo veiksmai prioritėtinėse trečiosiose šalyse ir regionuose visame pasaulyje būtų visapusiški atsižvelgiant į visus narkotikų reiškinio aspektus, ir kad jais būtų sprendžiami šių šalių ir regionų vystymosi stabilumo ir saugumo klausimai vykdant glaudesnį bendradarbiavimą.
- 30.5. Užtikrinti, kad ES tarptautiniai reagavimo veiksmai kovojant su narkotikais būtų grindžiami faktiniais duomenimis ir apimtų padėties bei pažangos stebėsenos procesą, kuriam naudojamos įvairios Komisijos, EIVT, taip pat ES delegacijų, valstybių narių, ENNSC, Europolo, Eurojusto bei Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro informacinės priemonės glaudžiai bendradarbiaujant su Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuru (UNODC).
- 30.6. Užtikrinti, kad teikiant paramą šalims kandidatėms ir potencialioms šalims kandidatėms bei Europos kaimynystės politikos šalims daug dėmesio būtų skiriama pajėgumų didinimui siekiant mažinti tiek pasiūlą, tiek paklausą ir faktiniais duomenimis grindžiamai, veiksmingai bei subalansuotai kovos su narkotikais politikai stipriau bendradarbiaujant, be kita ko, dalijantis ES geriausios praktikos pavyzdžiais ir prireikus užtikrinant dalyvavimą ES agentūrų, pavyzdžiui, ENNSC, Europolo ir Eurojusto, veikloje.
- 30.7. Užtikrinti tvarų politinio dialogo ir keitimosi informacija apie strategijas, tikslus ir atitinkamas iniciatyvas lygį, vedant dialogus narkotikų klausimais su tarptautiniais partneriais ir regioniniu, ir dvišaliu lygiu. Itin svarbūs partneriai nurodyti atsižvelgiant į tų partnerių bendradarbiavimo su ES padėtį ir jų svarbą sprendžiant pasaulinės neteisėtos prekybos narkotikais reiškinio keliamas problemas, kartu atsižvelgiant į partnerius, kurie atsiranda dėl kovos su narkotikais padėties pokyčių. Politiniai dialogai turėtų papildyti kitas išorės bendradarbiavimo struktūras ir jų daromą poveikį bei derėti su jais, o prireikus taip pat sudaryti galimybes bendradarbiavimo prioritetams ir ES finansuojamų projektų pažangai aptarti.
- 30.8. Užtikrinti atitinkamą (ES ir jos valstybių narių) finansavimo bei specialių žinių lygį, be kita ko, stiprinant finansinės ir techninės paramos koordinavimą, stebėseną ir vertinimą, kartu ieškant sinergijos ir nuolat siekiant skaidriai ir subalansuotai paskirstyti bendradarbiavimo, išteklių, finansinės ir techninės paramos, narkotikų paklausos mažinimo bei narkotikų pasiūlos mažinimo priemones,

kuriomis atspindimas ES požiūris. ES turėtų siekti, kad ES delegacijoms būtų suteikta atitinkamų specialiųjų žinių remiant trečiosioms šalims skirtų priemonių kovos su narkotikais srityje įgyvendinimą. ES kovos su narkotikais strategijos laikotarpio vidurio peržiūroje ir galutiname įvertinime turėtų būti apsvarstytas trečiosiose šalyse išleidžiamų ES lėšų poveikis, o Komisija ir EIVT prireikus turėtų valstybėms narėms pateikti atnaujintą informaciją apie prioritetus ir pažangą ES naudojant lėšas trečiosiose šalyse.

30.9. Teikiant finansinę ir techninę paramą kilmės šalims, ES ir valstybės narės visų pirma užtikrina, kad alternatyvaus vystymosi programos:

- būtų besąlygiškos, nediskriminacinės ir, jei nustatytas panaikinimo terminas, tinkamai suplanuotos viena kitos atžvilgiu,
- jose būtų nustatyti realistiški su kaimo plėtra susiję tikslai ir sėkmės įvertinimo rodikliai, užtikrinant tikslinių bendruomenių politinę atsakomybę, ir
- jomis būtų remiamas vietos vystymasis kartu atsižvelgiant į sąveiką su tokiais veiksniais kaip žmonių saugumas, valdymas, smurtas, žmogaus teisės, vystymasis ir apsirūpinimo maistu saugumas.

30.10. Užtikrinti, kad žmogaus teisių apsauga būtų visapusiškai integruota į politinius dialogus ir atitinkamų programų bei projektų kovos su narkotikais srityje įgyvendinimą ir taikymą.

VI. Įvairias sritis apimanti tema. Informacija, moksliniai tyrimai, stebėseną ir vertinimas

31. 2013–2020 m. ES kovos su narkotikais strategijos tikslas informacijos, mokslinių tyrimų, stebėsenos ir vertinimo srityje – prisidėti prie geresnio visų narkotikų reiškinių aspektų bei intervencijos priemonių poveikio supratimo, siekiant pateikti patikimus ir išsamius faktinius duomenis politikai formuoti ir priemonėms rengti. Be to, 2013–2020 m. ES kovos su narkotikais strategija siekiama prisidėti prie geresnės stebėsenos, mokslinių tyrimų ir vertinimo rezultatų sklaidos ES ir nacionaliniu lygiu, užtikrinant sinergijos didinimą, subalansuotą finansinių išteklių paskirstymą ir išvengiant pastangų dubliavimo. Tai galima pasiekti derinant metodikas, kuriant tinklus ir glaudžiau bendradarbiaujant.

32. Informacijos, mokslinių tyrimų, stebėsenos ir vertinimo srityje nustatyti šie prioritetai (išvardyti neatsižvelgiant į svarbą):

32.1. ES ir jos valstybės narės turėtų toliau investuoti į keitimąsi informacija, duomenų rinkimą bei stebėseną ir į kovos su narkotikais padėties bei reagavimo į ją nacionaliniu ir ES lygiu mokslinius tyrimus bei vertinimą. Tai turėtų apimti visus atitinkamus narkotikų reiškinių aspektus, įskaitant narkotikų paklausą ir narkotikų pasiūlą. Turėtų būti ypač akcentuojama, kad svarbu tęsti duomenų rinkimo ir ataskaitų teikimo veiklą ir ją toliau stiprinti taikant itin svarbius ENNSC narkotikų pasiūlos mažinimo rodiklius.

32.2. Neviršydamas savo įgaliojimų, ENNSC turėtų toliau stiprinti žinių infrastruktūrą ir toliau atlikti itin svarbų pagrindinio kovai su neteisėtais narkotikais visoje ES informacijos, mokslinių tyrimų, stebėsenos bei vertinimo srityse palankesnes sąlygas sudarančio, šią kovą remiančio ir ją vykdančio, subjekto vaidmenį. Jis turėtų toliau laiku teikti Europos kovos su narkotikais padėties ir reagavimo į ją holistinės bei išsamios analizės išvadas ir bendradarbiauti su kitomis atitinkamomis agentūromis, be kita ko, jei reikia ir tikslinga, su Europos ligų prevencijos ir kontrolės centru (ECDC) bei Europos vaistų agentūra ir PSO.

32.3. Europolas turėtų toliau dėti pastangas informacijos apie su narkotikais susijusį organizuotą nusikaltamumą rinkimo ir analizės srityse, o valstybės narės šiai agentūrai turėtų teikti atitinkamą informaciją. Agentūra turėtų toliau nuolat teikti grėsmės įvertinimo ataskaitas (pavyzdžiui, ES SOCTA) dėl ES su narkotikais susijusio organizuoto nusikaltamumo.

- 32.4. Valstybės narės, ES institucijos ir agentūros turėtų stiprinti informacijos ir duomenų apie visus narkotikų pasiūlos aspektus, įskaitant narkotikų rinkas, su narkotikais susijusius nusikaltimus ir narkotikų pasiūlos mažinimą, rinkimą, kad būtų patobulinta analizė ir informacija grindžiamų sprendimų priėmimas. Valstybės narės, Komisija, ENNSC, Europolas ir prirėikus kitos ES agentūros turėtų bendradarbiauti, kad patobulintų duomenų rinkimą ir šiai politikos sričiai svarbių bei mokslškai pagrįstų rodiklių rengimą.
- 32.5. ES institucijos, įstaigos ir valstybės narės turėtų tobulinti gebėjimus aptikti, įvertinti ir greitai bei veiksmingai reaguoti į naujų psichoaktyviųjų medžiagų atsiradimą, narkotikų vartojimo elgsenos pokyčius ir epidemijų protrūkius bei kitas besiformuojančias tendencijas, kurios kelia pavojų visuomenės sveikatai ir saugai. Tai, *inter alia*, galima pasiekti griežtinant galiojančius ES teisės aktus, keičiantis informacija, žvalgybos informacija, žiniomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais.
- 32.6. Valstybės narės, ES institucijos ir agentūros turėtų skatinti ir remti naujų psichoaktyviųjų medžiagų mokslinius tyrimus, įskaitant taikomoosius mokslinius tyrimus, ir užtikrinti tinklų bendradarbiavimą ir koordinavimą nacionaliniu ir ES lygiu, siekiant geriau suprasti šį reiškinį. Šioje srityje turėtų būti stiprinama stebėseną, glaudžiai bendradarbiaujant su ENNSC. Visų pirma turėtų būti daugiausia dėmesio skiriama pajėgumams teismo ekspertizės ir toksikologijos srityse, taip pat epidemiologinės informacijos prieinamumo gerinimui.
- 32.7. Valstybės narės turėtų toliau dėti pastangas, kad išlaikytų ES pasiekimus stebėsenos ir keitimosi informacija srityse, be kita ko, pasitelkdamos nacionalinių centrų tinklą REITOX, tuo pačiu metu remiant tolesnį ES standartizuotų duomenų rinkimą ir analizę narkotikų paklausos ir narkotikų pasiūlos srityse.
- 32.8. Užtikrinti tinkamą su narkotikais susijusių mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros projektų finansavimą ES ir nacionaliniu lygiu, atsižvelgiant į finansinius išteklius, be kita ko, taikant ES finansines programas, apimančias 2014–2020 m. laikotarpį. ES lygiu remiamais projektais turėtų būti atsižvelgiama į strategijos ir jos veiksmų planų prioritetus ir sukuriama aiški pridėtinė vertė ES, užtikrinant nuoseklumą ir sinergiją, tuo pačiu vengiant programų ir ES organų veiklos dubliavimo.
- 32.9. ES institucijos, organai ir valstybės narės turėtų pripažinti mokslinį politikos ir intervencijų įvertinimą (daug dėmesio skiriant pasiekiamiems rezultatams) kaip vieną iš pagrindinių elementų stiprinant ES požiūrį į narkotikus, ir turėtų propaguoti jo naudojimą tiek nacionaliniu, ES, tiek tarptautiniu lygiu.
- 32.10. Užtikrinti ir stiprinti su narkotikais susijusiomis problemomis dirbančių specialistų mokymą ir narkotikų paklausos, ir narkotikų pasiūlos srityse.
-